

פרדסים

לא בכל בוקר הביטה, לא, אם כי לעתים קרובות, אבל האיסור הברור, הלא מדובר, הזעוף, שבעיני כולם, והפחד, והרגש המשלהב שבמעשה האסור, והרצון להביט בכל זאת, ההתרסה – הכול היה מתגמד לעומת הסקרנות שלה. והיו בה גם כיסופים שקטים לא רק לשבתות החמימות של החורף ולדוכני הפרות שלהם, של משפחת אבו סיף, אלא גם לימי הקיץ, לים ולאין-בית-ספר של יולי-אוגוסט, ותשוקה לבחור וללקט באצבעותיה ממתקים מן הדוכן שבקצה שוק הכרמל, וגעגוע אל ימי החופשה אצל סבתה. וכמו כל הדברים הנשזרים בחוט מחשבה אחד והרעיונות מתקדמים להם שם בלי מעצור, מלופפים זה בזה בקשרים רופפים, חסרי היגיון, גם כל האיסורים והכמיהות נשזרו יחד וריחפו מחלון חדרה של אדל הלאה – אל עבר הגינות, הפרדסים, הברכה, המכוניות המבריקות, זרנוקי המים של המוסך, ההתגודדויות, קולות הירי, המולת הילדים וכל העושר הרבגוני הזה שהתקיים כחמישה מטרים בלבד מהכניסה לבניין הדירות שבו גרה, תחום מאחורי שערי ברזל חלודים וגדרות עקומות, מכוסות ביריעות מחוספסות, שצבען הירוק דהה כבר לפני שנים.

[49]

הם – אימא שלה תמיד אמרה לה – אלה, משפחת אבו סוף, הם והסמים שלהם, והרובים שלהם, והכספומטים, חבל שהם לא סגורים גם מלמעלה, חבל שעוד אפשר לראות את כל מה שהם עושים שם. צריך לנעול אותם בפנים, יימח שמם, שלא יסתובבו, הייתה אומרת וסוגרת את חלון המטבח המשקיף על הווילות והפרדסים. ואבא שלה, שאלמלא הופרש מהמשטרה מוקדם כל כך לגמלאות בגלל פציעה ובילה את ימיו בסקירת חלקות האדמה המסוגרות שלהם מבעד לעשן הסיגריות שעישן – אלמלא המבט שלו לעבר הפרדסים, והדאגה שבמבטו, והמחשבה שהבנות לא ראו כלום, וגם אם ראו לא ראו – אלמלא כל זה לא הייתה מתפקעת בקרבה הסקרנות המפתה הזאת לחזור ולהציץ מחלון חדרה. כי בכל פעם שהגיעו חוקרים מטעם המשטרה נמחקו בבת אחת כל העובדות המוכרות, ופתאום לא היו דברים מעולם: לא יריות, לא חילופי חבילות עטופות בחולצות ובסמרטוטים תחת הגדר, לא מרדפים בין עצי התפוז, לא דמויות כהות שמשותטחות תחת ענפי העצים; הייתה רק ההכשרה לזה, היו האימון התמידי להיות ילדה ברחוב מחרוזת ושינון התשובות הנכונות: לא ראיתי לא שמעתי כלום. לא הייתי בבית. הייתי בבית ספר. חזרתי מסבתא.

ורק כשהייתה לבדה והיום היה בהיר ויפה ועצלות באה באיבריה גם בזמן שגבה השתופף תחת הילקוט מכובד הספרים, רק אז הלכה צמודה לגדרות וליריעות האוטמות אותן, ומעבר להן היו הפרדסים, חוצצים גם הם מפני מבטים מבחוץ. אז הייתה קוצבת את פסיעותיה, נוגעת-לא-נוגעת בקצות אצבעותיה בסורגי הגדר, בועטת בקלילות בגושי

עפר ובאבני חצץ, מעלה מהם רחשים ורעשים, שאחריהם תחכה בדממה לשמוע את קולות החצר הנחבאת. ביום שכזה, שנדמה יבש ורגיל, היא השתרכה הביתה לחמם לעצמה צלחת גדושה ספגטי אדמדם ושניצלם דקים, והסקרנות הניעה את עיניה לעבר הגדר והפרדסים. שם תרה אחר דבר-מה שילכוד את מבטה, שיעצור את מחשבותיה שלא ירפרפו שוב על קורות יומה בבית הספר, על כל פרטי הפרטים שתצטרך לפרט לאמה בערב לפני שתראה לה את שיעורי הבית הסתמיים של סוף השנה במחברות המלאות בשורות צפופות של כתב ידה המפותל. ומתוך סנוור השמש, מתוך עייפות המחשבה ועצלות איבריה, נשרכה כך לצד הגדר בריקנות חסרת דאגות, ילדותית.

ביריעות האטומות, הכפותות לעמודי הגדר, נפערו חורים קטנים של ריקבון ובלייה, מרווחי הצצה קרועים, מזמינים. ובשמש הלוהטת של יוני ביפו, אחרי שעות שלא שתתה כלום – הבקבוק של מיץ הפטל שנשמר בכיס ילקוטה כבר התרוקן מזמן – נצמדה אל הגדר מהורהרת, הגניבה מבטים אל הילדים הקטנים הרצים בפנים במעגלים עולצים, ואל התרנגולות המפרפרות בבהלה, נוצותיהן נושרות כשהן מקפצות הנה והנה, ואל הכלבים, חמישה, הרובצים באיום לפני הכניסות לשני הבתים שהצליחה לראות ממקומה.

כדורגל ירוק-לבן הותז מצד לצד, ונערים מיוזעים במכנסיים קצרים ובחולצות טריקו או בלעדיהן, מבוגרים ממנה אך במעט, הקפיצו אותו ברגליהם. נשים מטופחות, עבות בשר, ישבו בכניסות הבתים, לפנייהן כוסות תה כהה,

והן משלחות מהן בידיהן את הפעוטות המתרפקים עליהן ומבקשים תשומת לב.

ובין מילותיהם, בין הקללות ובין קולות העידוד, בין המילים בעברית ובין המילים בערבית שלא הבינה ואלה שהכירה וזכרה מסבתא שלה, נמשך מבטה מבלי משים אל נערה אחת כבת שש עשרה, נערה גבוהה ויפה, ששערה שחור ומתולתל ופרוע מעט, וחיוכה רחב וקורן, חינני. זו הסתובבה במרכזו החצר ובידיה תינוק עירום, מצטחק ומצטהל מרוב אושר, מנופף בידי וברגליו כששעטה אתו לכל עבר. אחר כך הניחה אותו על הקרקע, והוא הזדחל לו בנחת על הדשא, התקדם כבעל מטרה – עיניו פעורות ולחייו מוכתמות במריחות שוקולד – התקדם עד הגדר, סמוך למקום עמדה, ומכוח אותו דחף תינוקי נאחז בידי בגדר, הרים את עצמו לעמידה ונעץ מבט חייכני בה, באדל, שכבר הניחה את ילקוטה ברישול על הקרקע לצדה. שניות אחדות הסתכלה בִּיצור המחויך שמולה, וכשהרימה את מבטה ראתה את הנערה קרבה לעברה בעיניים שחורות מסוקרנות, ומיד היא תפסה את הפעוט והניפה אותו מעלה, ובתוך כך נתנה באדל מבט חוצב ונזפה בתינוק, לִיש תְרוּחָה לְהוֹן? לִיש יֵא בֵא? חֵיֵאת אֶלְלָה, פִיש אישי הוֹן, בְּנֶגֶיב לְךָ כְּמֵאן שוקולד מֵן יֵא מֵא*, נזפה בו והפנתה את גבה לאדל, העמיסה את הילדון על מותנה כאם מנוסה, נכנסה בפתח אחד הבתים ונעלמה.

* למה אתה הולך לפה? למה אבא'לה? בחיי אללה, אין פה שום דבר, נביא לך עוד שוקולד מאימא.

אדל שקטה והחצר רועשת. אף אחד לא מבחין בה או בהתרחשות הקטנה שבינה ובין הנערה הזאת, והיא נסוגה מהגדר ומרימה את הילקוט. השמש קופחת, זרועותיה כבר נצלות וראשה סחרחר ולשונה יבשה. אחר־כך היא עולה בחדר המדרגות האפלולי, שרק קרני שמש מועטות חודרות דרך חלונותיו הקטנים ונשמרת בו קרירות גם בקיץ, מטפסת אל הקומה שלה, החמישית. המפתח מקרקש במנעול הדלת הראשון, הממאן תחילה להיפתח, ואחריו תורו של המנעול העליון, החדש יחסית, זה שהתקינו אחרי הפריצה, ועליה לעמוד על קצות אצבעותיה כדי להגיע ולסובב בתוכו את המפתח סיבוב וחצי ימינה. רק אחר כך תיכנס הביתה, תנעל את שני המנעולים וגם תכניס את שרשרת הביטחון למסילתה שבדלת.

היא משליכה את הילקוט על הכורסה, מוציאה מהמקרר את הצלחת המוכנה ומקלפת את הניילון מהספגטי והשניצל, מחממת הכול דקה במיקרוגל ואחר כך אוכלת לאט לבדה מול הטלוויזיה, בוהה במסך ועדיין חושבת עליה, על הנערה, על חיוכה החצוף, על עיניה החדות. ומהכורסה היא מדדה אל החלון, מחפשת בנוף הפרדסים והגדרות את החצר שלהם – את הכלבים ואת התרנגולות שלהם, את הכדורגל הירוק-לבן על הדשא, ואת הנערה, שגם היא לא נראית שם. אף אחד כבר לא נראה שם, כולם נעלמו בתוך הבתים או בברכה שמאחור, הברכה שהיא לא מצליחה לראות, רק לשמוע את קולות החדווה והצחוק, ולראות נער עטוף במגבת רץ משם לעבר אחד הבתים, מיד אחרי שנשמעת קריאה קולנית, באָסם, תֵעָאל הוֹן, יָא בָא, וְיָן

אֲנֵת? בְּאֶסֶם, יִנְעַל אֲבוֹכָ, תִּעְאֵל בְּסוֹרְעָה, דְּרוּרִי, פִּי טִלְפוֹן
מִן אֲ-שׁוֹרְלִי, יָא בָא*.

וכל לילות הקיץ ההוא, חבוקה בשמיכה הדקה והתריס שמולה מוגף כמעט לגמרי ואסור בתכלית האיסור להביט, למרות כל זאת, לפני שכיבתה את האורות נתנה הצצה אחרונה בפרדסים, חיפשה מאחורי הגדרות, סרקה במבטה. רק אחר כך, ספונה במיטתה ועורמת את קפלי שמיכת הפיקה בין ירכיה, הייתה מדמיינת לה, בנשימה מהוסה – שלא יסגירו הקירות הדקים של הבית את מעשיה – מציבה את עצמה בתוך החצר בין הילדים, עומדת פנים אל פנים מול הנערה, וזו מחייכת אליה, מתקרבת, נוגעת בה, מדברת אליה, ואדל מסכימה לכל מילותיה גם בלי להבין אותן, מתמוגגת ממבטה ועולצת על המגע הקליל, המרפרף; וכמו כשהייתה צופה בסרטים באנגלית בשעות הלילה המאוחרות ונשברת באנחה קלה על כורסת הסלון כשאף אחד לא בסביבה, כך אצלה במיטה, בקלות, במהירות מפתיעה, הייתה טומנת אצבעותיה בין קפלי השמיכה, לוחצת את ירכיה ומחכה לרגע הנכון, ואחר כך מתחפרת בשמיכה המבולגנת, מזיעה. עוד רגעים אחדים איבריה פרושים כך עד שנשימותיה חוזרות לסדרן, ואחר כך היא נרדמת וחלומותיה מהוססים, נעים בין המוכר לזר. שערים נפתחים ונסגרים, קוראים לה להיכנס, והיא משוטטת, מרחפת, מתקדמת עוד ועוד פנימה, הבית שלה נשאר מאחור אבל קולות הוריה צועקים לה לקום, לקום, להתעורר, לנטוש

* באסם, בוא לפה, אבא'לה, איפה אתה? יקולל אבא שלך, בוא מהר, דחוף, יש טלפון מהעבודה, אבא'לה.

את מה שהתרחש בחלום, שלא הצליחה לקבע ולזכור והוא צף ונסחף, מתרחק ממנה ונעלם לגמרי, נעלמה עם הזמן גם ההתגעשות הפנימית ההיא, והקיץ נגמר. ושנת לימודים חדשה לפנייה, מושכת אותה למרחבים החדשים של חטיבת הביניים, של מקצועות חדשים שמעולם לא למדה, והמבטים ההם אל עבר הפרדסים מתמעטים, נחלשים, והלילות רגילים, היא רק ישנה בהם, עייפה ומותשת, לא מחפשת דבר.

ושבת אחת בחורף, כעבור כמה חודשים, כשרק זיכרון עמום נשאר מדמות הנערה, נפתחו שערי הפרדס ושולחנות רעועים הוצבו שם, מכוסים ביריעות כחלחלות או לבנות ועליהם ארגזים של פרות הדר מוצעים למכירה. עומדות נשות הבתים שבין הפרדסים ואורזות תפוזים וקלמנטינות, אשכוליות ולימונים, שקיות-שקיות, ומחיריהם זולים אף יותר ממחירי השוק. שבתות אחדות הן עומדות שם, הנשים, ורק גבר אחד, גבה קומה, בג'נס מחוספס ובמקטורן אפור, אפנתי, מסתובב ביניהן, מפקח על המוכרות וגם על הקונים היהודים, תושבי יפו ד' ושיכון עמידר בבת ים, שגוררים עגלות שוק ריקות, מתמקחים, בוחנים וגוהרים על הדוכנים, ממששים לימונים וקלמנטינות, בוחשים בסחורה.

ובימי השוק המאולתר הזה נעלמים כל החששות והדאגות והזעף, וילדי השכונה נשלחים להביא את הפרות לבדם. ובימים היפים והחמימים של החורף היפואי, הרבים כל כך, מוצבים דוכני מיץ בצדו האחר של רחוב מחרוזת, ליד פינת רחוב פעמונית, ומיצים טריים נמכרים שם לכל דורש, נסחטים במסחטות ביתיות ומוגשים בכוסות

פלסטיק חד-פעמיות. "חמש שקל לכוס!" צורחים הנערים. "ויטמין סי, ויטמין סי!" קוראים ומשדלים במין המולה קטנה שרחוקה מהכבישים הראשיים, המולה שכונתית שחוזרת על עצמה בכל שנה ללא שינוי, חוץ מבשנים שגוברים עליה פשיטות משטרה, וצווי הריסה, ויריות ליליות, והפעילות הרוחשת בעומק הפרדסים ובמאורות הפשע של משפחת אבו סיף.

ואדל טופפת חמש קומות מטה בנעלי בית ורודות חורפיות, פרוותיות, בכיסה שטר של עשרים, ומשגנת שוב ושוב: חמישה תפוזים, שני קילו קלמנטינות, אשכולית אדומה אחת, ויוצאת לרחוב, עוברת בין הדוכנים, מסגלת לעצמה גינוני עקרת בית: בוחנת כל תפוז וכל קלמנטינה, בודקת את המחירים הרשומים על שלטי הקרטון, חוקרת את פני המוכרות, עוברת משולחן לשולחן, והרצון לספק את הוריה ממריץ אותה לחפש את הפרות הטובים ביותר. היא פוסעת בין הדוכנים, נוגעת בפרות ומושכת את ידה מהם, עד שנתקלת בפנים מוכרות, בחיוך רחב ובעיניים חדות, שבוחנות אותה מכף רגל ועד ראש.

אפשר לעזור לך, שואלת המוכרת, לא מסירה ממנה את עיניה לרגע, נועצת אותן בה ומזהה. מבט מאשים ושואל היא שולחת אליה, זדוני אך נעים, ישיר, ואדל מסתבכת, נבהלת, מתרגשת ומשפילה מבט. תפוזים, היא עונה, חמישה תפוזים. והנערה בשלה, לא נעה לכאן או לכאן. איך קוראים לך, שואלת אותה, ואדל משפילה את עיניה אבל מגניבה מבט. בחן נשאלה השאלה, בשעשוע, בעניין. והיא עונה לה, אדל, אני גרה פה, מצביעה, ממש מולך. והנערה מהנהנת, שולפת שקית ניילון אחת, מגישה לה,

ואדל בוחרת את תפוזיהּ אחד־אחד, ממששת אותם, הופכת ובודקת כמו שראתה את אמה עושה עשרות פעמים, עד שהנערה אווזת פתאום בכף ידה הימנית, מניחה אותה על תפוז במרום הערמה ואומרת, הנה, הנה אחד טוב בשביל אימא שלך. ואדל, ממושמת, מרימה ומכניסה אותו לשקית המושטת לה וממלמלת מבין שפתיה תודה חרישית. והטקס ממשיך באטיות מהוסה: אדל שולחת את ידה, מחפשת, והמוכרת עוצרת אותה במגע קל אך תקיף בכל פעם מעל לתפוז אחר, עד שנאספים החמישה הזהובים ביותר.

עוד משהו? שואלת המוכרת בחיוך, ואדל מכווצת את אצבעות רגליה בתוך נעלי הבית, מעבירה את משקל גופה מימין לשמאל, חוככת בדעתה ופולטת שאלה ומיד מרגישה שחצתה את כל הגבולות – איך קוראים לך? – מדגישה את ה"לך" ומיד משתתקת, כמו לא מצפה לתשובה. והנערה, בישירות, תחריר, עונה לה, קוראים לי תחריר, ואדל מהנהנת ולא אומרת מילה. והמוכרת דוחקת בה, תגידי תחריר, תגידי. ואדל מרימה את עיניה, זיעה זולגת חלושות על העורף שלה, וגם בין האצבעות השקועות בכיס המכנס השמאלי וממוללות שם את השטר. תחריר, היא אומרת, שם יפה, מוסיפה, ומוציאה את השטר ומושיטה אותו אל אצבעותיה של הנערה. ידיהן נוגעות שוב, והעודף נמסר לה מטבעות־מטבעות, והיא אומרת שלום ופונה בחזרה לביתה.

וכבר לאחר פסיעות אחדות היא מסתובבת וחוזרת אליה ונעמדת מולה, ובכוח מחודש אומרת בבהירות, צריכה גם שני קילו קלמנטינה ואשכולית אדומה. ותחריר

מהנהנת, מושיטה לה בשתיקה שקית נוספת, מבטה עליו, משועשע. ג'מילה אנת, אומרת הנערה, מושיטה את ידה מעל לפרות ומלטפת את לחייה של אדל, והיא מסמיקה כמו ילדה קטנה. מה אמרת, היא שואלת, ותחריר מעבירה אצבעות רכות על שערה של אדל, יפה, אמרתי שאת יפה. ואדל נבוכה, מעבירה את ידיה על ערמת הקלמנטינות, מושיטה את יד ימין כדי להרים אחת, מביאה אותה לשקית, ותחריר מצקצקת בלשונה, נדה בראשה, לא, לא טובה, ואדל ממשיכה לחפש, אוחזת באחרת, ושוב אותם ניד וצקצוק לשון, וידה מרפרפת בשאלה מעל הערמה, מבקשת עזרה ומונחית באצבעות הארוכות של תחריר, ושבוע קלמנטינות נאספות כך ונקשרות בשקית. היד של אדל מושטת שוב עם שארית המטבעות, אצבעותיה כמעט ממאנות לתת את התשלום ולסיים כך את הרגע הזה, את מה שנהיה בין שתיהן, ופתאום עובר הגבר ההוא, המזוקן במקטורן, נעמד מאחורי תחריר וממלמל, אָל־כוֹל כְּנִיִּס? אִישׁ בְּדָהָא הַאֲדִי אֶל־בְּנָת, אַכְתֵּר מִן נִוּס סְעָה מְוֹג'וֹדָה מְעַכ, בְּתַגְנֵנְכָ? * שואל ומביט באדל במבט פשוט, סתמי. לא, כְּנִיִּסָּה, תְּפַאכֶּר כְּתִיר, תּוֹחֹד אֶל־וֹקֵת***, היא עונה לו ומביטה לתוך עיניה של אדל כשהיא מניחה בידיה את העודף. רק אשכולית את עוד צריכה? שואלת בעברית, והגבר הולך הלאה, ממשיך בסיור. כן, אשכולית, ממלמלת אדל, וחילופי הכסף נעשים, והגבר צועק בקול רם, יאללה, חלאס, סוגרים, וצועק, שְׂבֵאב, יָא שְׂבֵאב. בבת אחת

* הכול בסדר? מה הילדה הזאת רוצה, כבר יותר מחצי שעה היא עומדת אצלך, היא משגעת אותך?
** לא, היא בסדר, חושבת הרבה, לוקחת את הזמן.

מקפלות כל המוכרות את מרכולותיהן, ונערים מופיעים בפתח החצר, יוצאים מהשער ומתחילים לפנות את ארגזי הפרות, את השולחנות. ואדל מביטה, לא משה ממקומה כשהדוכן שלפניה נסגר, ונער אחד, מחוצ'קן, יוצא מהחצר ועל ידיו תינוק ומניח אותו אצל תחריר, והיא נושאת אותו על מותנה באותה אחיזה מנוסה ופונה לעבר הפרדסים, מנופפת בידה הפנויה לאדל, עוברת את הנערים ומשאם ומתרחקת. הכול קורה במהירות, בתוך כמה דקות נעלמו פרות ההדר, ורק גבה של תחריר עוד נראה וגם התינוק המחויך שעל מותנה, שמביט לאחור אליה. אדל מתקדמת צעד אחד מהוסס לעבר החצר, רוצה להיכנס ואפילו להיסגר שם בפנים, אך בחריקה מתכתית נסגרים השערים ונטרקים. מול השערים האלה, שיריעות אוטמות אותם מעיני סקרנים, היא פונה לאחור אל בניין מגוריה. חמש קומות היא מטפסת עד לקומה שלה ובידיה שתי השקיות, וכשהיא מצלצלת מיד מקדמים את פניה ה"מה לקח לך כל כך הרבה זמן" של אימא שלה וה"חשבנו הערבים כבר חטפו אותך" של אבא שלה, ושניהם צוחקים. ואימא שלה כבר ממלאת את הקערות הצבעוניות בפרות שהביאה, תפוזים באחת, קלמנטניות בשנייה, אשכוליות בשלישית. והרדיו צועק וצורם, והטלוויזיה פועלת בלי קול, ואבא שלה שרוע רופס על הספה, השלֵט בידו הרפויה.

אדל שולפת מהכיס את העודף ומניחה אותו על שולחן המטבח. אחר כך היא פונה לחלון ונעמדת מולו, נשענת על הסורגים ומביטה לעבר הפרדס, מחפשת שם עד בוש את תחריר והתינוק. והשמש מולה מסנוורת, מתנוצצת גם על הים שבמרחק, מאחורי השכונות של יפו ג' ומאחורי

בית הקברות המוסלמי העתיק וקצה הטיילת החדשה שכל
הזמן בונים ובונים אותה, מושכים אותה הלאה־הלאה עד
חופיה של בת ים, עד קצה האופק.